

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди
Природничий факультет
Кафедра здоров'я людини та корекційної освіти

ПЕДАГОГІКА ЗДОРОВ'Я

Збірник наукових праць
Всеукраїнської науково-практичної конференції,
присвяченої Міжнародному Дню здоров'я
7 квітня 2011 року

Харків-2011

УДК 371.7+376
ББК 51.1(4УКР)0+74.580.053.34
П24

Редакційна колегія:

Головний редактор – **Микитюк О. М.**, докт. пед. наук, професор, проректор з наукової роботи, зав. кафедри анатомії та фізіології людини ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Заступник головного редактора – **Бойчук Ю.Д.**, докт. пед. наук, професор, зав. кафедри здоров'я людини та корекційної освіти ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Рекомендовано Вченою Радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
(протокол № 1 від 18 лютого 2011 р.)

П24 **Педагогіка здоров'я:** збірник наукових праць Всеукраїнської науково-практичної конференції / За загальною редакцією проф. О.М. Микитюка. – Х.: ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, 2011. – 356 с.

Збірник містить наукові праці, які присвячені висвітленню результатів психолого-педагогічних досліджень щодо збереження та формування здоров'я дітей, учнівської та студентської молоді. Розглянуті методолого-теоретичні основи педагогіки здоров'я; сучасні підходи до створення здоров'язбережувального освітнього середовища в навчальному закладі; роль фізичного виховання у збереженні здоров'я; психолого-педагогічні основи профілактики шкідливих звичок та соціально-небезпечних захворювань; здоров'язбережувальні освітні технології; актуальні проблеми корекційної педагогіки та сучасних інклюзивних процесів у загальноосвітніх навчальних закладах.

Члени редколегії:

Синьов В. М., докт. пед. наук, професор, академік НАПН, директор Інституту корекційної педагогіки та психології НПУ імені М. П. Драгоманова

Іонова О. М., докт. пед. наук, професор, зав. кафедри природничо-математичних наук ХНПУ імені Г. С. Сковороди

Горащук В.П., докт. пед. наук, професор, зав. кафедри фізичної реабілітації та валеології ЛНУ імені Тараса Шевченка

Гончаренко М.С., докт. біол. наук, професор, зав. кафедри валеології ХНУ імені В.Н. Каразіна, президент Української Асоціації валеологів

Харченко Л. П., докт. біол. наук, професор, декан природничого факультету ХНПУ імені Г. С. Сковороди

Страшко С. В., канд. біол. наук, професор, зав. кафедри медико-біологічних та валеологічних основ охорони життя і здоров'я НПУ імені М. П. Драгоманова

Волкова І.В., зав. Центру формування здорового способу життя Харківської академії неперервної освіти

Чустрак А.П., Кучеренко Г.В., Середенко И.А. Сохранение здоровья детей средствами повышения статокинетической устойчивости...	241
Шамардіна Г.М., Шуба Л.В. Технологія вдосконалення рухових умінь та навичок у дітей початкової школи з використанням елементів тенісу.....	245
Щербак І.М., Пашинський П.П. Визначення тривожності та нервово-психічного напруження студентської молоді.....	248
Якушко К.Г. Внутрішнє мовлення як засіб збереження морального здоров'я молоді.....	251

Розділ II. Актуальні проблеми корекційної педагогіки

Варшамова Д.Р. Результати експериментального дослідження проблеми формування пізнавально-пошукової діяльності дітей старшого дошкільного віку зі зниженим слухом.....	253
Васильєва К.І. Проблема формування готовності загальноосвітніх шкіл до інклюзивної освіти.....	259
Голуб Н.М., Пантус В.М. Особливості застосування методу арт-терапії в роботі з особами з інтелектуальними вадами.....	265
Зайченко Г.Д. Мовленнєво-педагогічний супровід дітей з порушеннями аутистичного спектру в умовах інклюзивної освіти.....	268
Зінченко Л.О. Особливості роботи з розвитку мовлення дітей з вадами зору.....	271
Иванова Е.П., Юрченко Е.А. Коррекционно-воспитательная работа с детьми раннего возраста с минимальной мозговой дисфункцией в условиях учебно-реабилитационного центра.....	276
Ивашура Н.С., Ивашура М.И. Семья и аутизм. Проблемы и пути решения.....	279
Калініна Т.С. Психологічні особливості та проблеми переходу учнів із ЗПР з молодшої до основної школи.....	283
Квітка Н.О., Галій А.І. Місце музичної терапії у вихованні дітей зі складними порушеннями психофізичного розвитку.....	287
Козачек Н.О. Рухливі ігри як засіб фізичного розвитку глухих дошкільників.....	292
Макаренко І. В. Коміренко Ю.В. Особливості формування діалогічного мовлення у дітей із загальним недорозвиненням мовлення...	296
Макаренко І.В., Приходько Л.В. Теоретичні основи вивчення формування прийменниково-відмінникових конструкцій у дітей із загальним недорозвитком мовлення.....	301
Потамошнєва О.М. Подолання синтаксичних порушень дітей з розумовою відсталістю.....	304
Привалова Н.М., Танцура Л.М. Загальні принципи та основні напрямки психологічної корекційної роботи з дітьми, які страждають на епілепсії, та їх родинами.....	306

музичної терапії повернути їх до повноцінного здорового життя неможливо, але в наших силах порушити питання про місце та роль музики в духовному житті цих дітей, про доступність для них арттерапії, про активне використання та збільшення годин саме на предмети естетичного циклу, про відвідування ними концертних залів та зустрічей з носіями мистецтва, про залучення їх до активної творчості в будь-якій сфері мистецтва, що значно прискорить процес інклюзії в Україні та полегшить інтеграцію даних дітей у суспільство.

Література

1. Антонова-Турченко О., Дробот Л. Музична психотерапія. – К.: ІЗМН, 1997. - 260 с.
2. Белянин В. П. Психолінгвістика. - 6-е изд.- М.: Флінта, 2009.- 416 с.
3. Выготский Л. С.. Мышление и речь. - 5-е изд., испр. — М.: Изд-во “Лабиринт”, 1999. - 352 с.
4. Леонтьев А. А. Основы психолінгвістики. - М., 1997. – 249 с.
5. Цейтлин С.Н. Язык и ребёнок. Лингвистика детской речи. - М.: ВЛАДОС, 2000.- 240 с.

Козачек Н.О.

Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди

РУХЛИВІ ІГРИЯК ЗАСІБ ФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ ГЛУХИХ ДОШКІЛЬНИКІВ

Однією із сторін розвитку особистості є фізичне виховання, яке самим безпосереднім образом пов'язане зі здоров'ям людини. Здоров'я – це фізична, гігієнічна, душевна, соціальна культура людини.

Охорона здоров'я дітей, його зміцнення складають предмет особливої турботи дорослих. Дорослі створюють благоприємне матеріальне середовище, забезпечують дитину безпечною життєдіяльністю, харчуванням, сприяють руховій активності тощо.

Діяльність дорослого, направлена на зміцнення здоров'я дитини, складає зміст фізичного виховання, що при певних умовах забезпечує дитині фізичний розвиток.

Відомо, що дитина, з порушеним слухом потребує допомоги в особливому догляді, направленому саме на збереження його здоров'я [4; 5].

Фізичне виховання дітей з порушеним слухом – одне із важливих напрямків корекційно-педагогічної роботи – знаходиться в тісному зв'язку з усіма іншими сторонами виховання і навчання. Правильно організоване фізичне виховання створює основу для закріплення здоров'я дітей, розвиває їх активність, підвищує працездатність, стає базою для успішного проведення виховної та корекційно–навчальної роботи.

Актуальність проблеми фізичного виховання і обумовила вибір теми – про роль рухливої гри, як засобу фізичного розвитку глухих дошкільників.

Фізичний розвиток – процес ціле направленою і систематичного впливу на формування фізично здорового організму, вдосконалення фізичних якостей забезпечуючи готовність до фізичної та розумової праці.

Фізичне виховання – педагогічний процес, який направлений на вдосконалення форм і функцій організму людини, формування рухових навиків, вмінь і зв'язаних з ними завдань, а також виховання фізичних якостей.

У дітей з рано придбаними або вродженими недоліками слуху статичні і локомотивні функції відстають в своєму розвитку [1].

Найбільш помітними недоліками моторного розвитку дітей з порушеним слухом в переддошкільному і молодшому дошкільному віці. Діти часто не володіють тим руховим досвідом, який є до цього часу у чуючих дітей: не вміють бігати, стрибати, лазити, виконувати найпростіші рухи за наслідуванням дорослих. Сформовані рухи характеризуються деякими особливостями, які виявляються в порушенні координації, орієнтації в просторі, страх перед висотою, повільність і скованість рухів. Також у дітей з порушенням слуху відмічається порушення в рівнях швидкісних якостей і рівноваги [2].

Зниження функціонального стану рухового аналізатора у глухих і слабочуючих призводить до ослаблення діяльності серцево-судинної і дихальної системи. У дітей спостерігається прискорення серцевих скорочень і дихання в спокої, підвищення реакції фізіологічних систем організму при фізичних навантаженнях.

Функція рівноваги – одна з найважчих. В ній беруть участь декілька аналізаторів (зоровий, вестибулярний, руховий, тактильний). У багатьох дітей з недоліками слуху порушується діяльність вестибулярного апарату, який забезпечує збереження рівноваги і необхідного положення в просторі. У глухих дітей рівень розвитку рівноваги відхиляється від норми в 3-5 разів. За деякими даними, глухі за показниками рівноваги поступаються не тільки перед чуючими, але і сліпими й розумово відсталими дітьми. Хоча в дошкільному віці у дітей з порушеннями слуху починається процес покращення стану рівноваги, різких змін не трапляється.

Основним завданням фізичного виховання є формування у дітей вміння діяти за вказівками вихователя.

Важливим для сурдопедагогіки є висновок учених, що деякі особливості фізичного розвитку дітей з недоліками слуху і мови успішно корегуються в умовах цілеспрямованого навчально-виховного процесу.

Глухота призводить дитячий організм до ослаблення. Фізично ослаблена дитина розвивається повільно. Така дитина зазнає труднощів у навчанні. Вона швидко стомлюється, працездатність знижується.

Отже, фізичне виховання дітей з порушеннями слуху направлене на охорону і зміцнення їх здоров'я, гармонійний фізичний розвиток, загартовування організму, розвиток потреби в руховій активності, формування основних рухів і рухових якостей, корекцію і профілактику порушень

фізичного розвитку. В процесі роботи з фізичного виховання реалізуються як загальні з масовими дошкільними закладами завдання, так і специфічні, обумовлені наявністю своєрідності у фізичному і моторному розвитку дітей з порушеннями слуху.

Вирішення оздоровчих задач – зміцнення здоров'я дітей, сприяння їх фізичному розвитку і загартовування організму передбачають систематичний контроль за здоров'ям дітей з боку педагогів і лікарів, проведення постійних медичних оглядів, раціональну організацію режиму дня в дитячому садку і вдома. Чергування різних видів діяльності, занять і відпочинку сприяє чіткій роботі організму.

Фізичне виховання дітей тісно пов'язане з розвитком мови і мовного спілкування. Виконання рухів супроводжується використанням мовних інструкцій вихователя. Використання мовного матеріалу повинно бути добре продуманим і регламентованим вихователем з тим, щоб не знижувалася моторна щільність занять.

У процесі фізичного виховання у дітей розвивається довільна увага, вміння діяти за копіюванням дорослого і за наглядним зразком, а потім і самостійно виконувати вправи, орієнтуючись на словесні інструкції. Важливе значення для подальшого фізичного розвитку набуває формування у дошкільників інтересу до занять фізкультурою, участю в іграх, змаганнях.

На різних етапах навчання використовуються такі методи, як показ, допомога, страховка, дії за словесною інструкцією, але їх об'єм на різних роках навчання розрізняється.

Рух – гарний вихователь. Завдяки йому навколишній світ відкривається дитині з порушеним слухом у своїй багатогранності. Гра є фізіологічною потребою дитини і складає головний зміст її життя. В руках педагога гра стає важливим засобом виховання.

Зміст рухливих ігор складають різноманітні види рухів: біг, стрибки, метання і так далі. Структуру гри визначають і регулюють правила. Рухливі ігри здійснюють всебічний вплив на фізичний розвиток і оздоровлення організму дитини. Різноманітні ігрові рухи потребують підключення всіх м'язових груп в роботу, підсилюють кровообіг, активізують роботу легень, сприяють насиченню організму дітей з вадами слуху киснем, підвищенню загального життєвого тону.

Ігри сприяють розвитку моторики дитини з порушенням слуху, зменшенню загальмованості, вмінню співвимірювати рухи залежно від завдання. Використання різноманітних дій і рухів в грі активізує діяльність всієї рухової ділянки кори головного мозку. До вище перерахованого можливо додати такі рухливі ігри як “Швидко візьми і швидко поклади”. Ця гра направлена на розвиток координації, моторики, орієнтації в просторі.

Ігри зі стрибками впливають на гнучкість скелетних м'язів: “Горобці і кішка”, “Горобці та автомобіль”.

Отже, гра цілісно впливає на організм дитини, активізує функції органів і систем, в тому числі і нервової системи, що в свою чергу підвищує функціональний рівень всієї психічної діяльності дитини [3].

Оздоровчий ефект, який досягається при проведенні рухливих ігор, тісно зв'язаний з позитивними емоціями дітей, які виникають в процесі ігрової діяльності і благодійно впливають на психіку глухої дитини. В майже кожній рухливій грі існують сигнали до зміни ігрових дій і рухів глухих дітей, які також потребують швидкої реакції.

Така активна рухова діяльність тренує нервову систему дітей з порушеннями слуху, вдосконалює і урівноважує процеси збудження і гальмування.

У колективній грі особливо яскраво проявляються почуття товариства, дружби, взаємодопомоги. Позитивні емоції та інтерес до гри викликають бажання повторити її, в результаті чого закріплюються позитивні умови, рефлексії.

Найважливішою рисою рухливих ігор є комплексний характер їх впливу на моторну і психічну сферу дітей з вадами слуху, на функції організму, на виявлення рухових, вольових, інтелектуальних і моральних якостей.

Фізичні навантаження в іграх регулюється чергуванням бігу, стрибків, з ходюю. Окрім того, регулювати фізичне навантаження можна скороченням загальної тривалості і кількості повторень гри, зменшення чи збільшення кількості дій, введення перерв, зміною ролей граючих.

Основними завданнями в роботі з дітьми, які мають вади слуху по застосуванню ігор з елементами спорту є загальний розвиток дитини, оздоровлення її організму, розвиток руху, рухових можливостей і фізичних якостей, виховання любові та інтересу до різних видів фізичних вправ. Використання рухливих ігор є засобом фізичного розвитку глухих дошкільників при таких умовах: ведення рухливих ігор при організації занять та побуту дітей; застосування індивідуального підходу до кожної дитини; створення позитивного емоційного середовища.

Література

1. Богданова Т.Г. Сурдопсихология. - М.: Академия, 2002.
2. Головчиц Л.А. Дошкольная сурдопедагогика. - М.: ВЛАДОС, 2001.
3. Ляпидевский С.С. Невропатология. - М.: ВЛАДОС, 2000.
4. Речицкая Е.Г. Развитие младших школьников с нарушенным слухом в процессе внеклассной работы. - М.: ВЛАДОС, 2005.
5. Развитие детей с нарушениями слуха во внеурочной деятельности / под редакцией Е.Г. Речицкой.- М.: ВЛАДОС, 2005.